

blieke opinie waarvan hij zou kunnen profiteren. Hoe ver hij dan kon gaan, was tevoren niet vast te stellen. Ook binnenskamers deed hij aan Engelsen en Nederlanders geen enkele toezegging.

Hij deed dat evenmin toen de Amerikaanse politiek in de zomer van '41 een wending nam die het risico van oorlog in het Verre Oosten in hoge mate vergrootte.

★

Op de 22ste juni werd de Japanse regering door het bericht dat de Duitsers de Sowjet-Unie binnengevallen waren, volledig verrast. Wel was in september '40 tussen Duitsland, Italië en Japan het z.g. Driemogendhedenverdrag gesloten maar dit had noch op politiek noch op militair gebied tot ook maar een spoor van coördinatie geleid. Zo had ook de Japanse regering van prins Konoye Hitler danig geërgerd toen zij haar minister van buitenlandse zaken, Matsoeoka, in april '41 een neutraliteitsverdrag met de Sowjet-Unie had laten sluiten. Nu had dat verdrag in feite wel niet zoveel te betekenen (Russen en Japanners handhaafden de sterke legers die zij aan weerszijde van de Siberische grens samengetrokken hadden), maar Hitler had natuurlijk liever gezien dat Stalins bezorgdheid met betrekking tot de Japanse intenties op haar maximum gebleven was.

Wat moest Japan nu doen toen de Sowjet-Unie aangevallen werd? Minister Matsoeoka wist het wel. Overtuigd als hij was dat Duitsland in Europa een onaantastbare positie opgebouwd had en met zijn *Blitzkrieg* tegen de Sowjet-Unie een beslissend succes zou boeken, stelde hij zijn ambtgenoten en de staven van leger en marine voor, de voorbereidingen voor een verdere opmars in zuidelijke richting te staken en onverwijld eerst de Russische basis Wladiwostok, vervolgens de gehele Russische positie in het Verre Oosten aan te vallen. Hij kreeg zijn ambtgenoten en de hoge militairen niet mee. In heftige debatten werd, zoals gebruikelijk, een compromis uitgewerkt dat op 2 juli in aanwezigheid van keizer Hirohito (die, als steeds, zweeg) in een grote gemeenschappelijke vergadering van o.m. minister-president Konoye, de voornaamste ministers en de hoogste staven van leger en vloot, een z.g. keizerlijke conferentie, definitief vastgesteld werd. Dat compromis hield het volgende in: Japan zou voorlopig niet interveniëren in de Duits-Russische oorlog; het zou wèl het leger in Mandtsoerije versterken en zich voorbereiden voor een aanval op de Sowjet-Unie in de toekomst; voorts zou het de opmars in zuidelijke richting voortzetten